

224

AANKONDIGINGEN TENTOONSTELLINGEN IN HET HUIS VAN ALIJN

ARTE POPULAR DO BRASIL

'Arte Popular do Brasil' of 'Volkskunst uit Brazilië' toont een selectie uit het Museu Casa do Pontal in Rio de Janeiro. De keuze van de objecten is geaxeerd rond thema's als levenscyclus, geloof en religie, ambachten en handel, feest en muziek. Thema's die ook in de vaste collectie van het Museum voor Volkskunde prominent aanwezig zijn. Op die manier wordt een dialoog op gang gebracht tussen twee, in wezen verschillende culturen.

Voor de meeste Brazilianen is volkskunst als levende en authentieke traditie nog altijd de eerste – en vaak enige – esthetische locus. Zij manifesteert zich in allerlei domeinen van het dagelijkse leven, van illustraties voor de literatuur de cordel via ex-voto's en syncretische huisaltaren naar de exuberante samba die culmineert in het jaarlijkse carnaval. Bovendien is de Braziliaanse volkskunst niet eng nationalistisch van aard, maar vertoont zij daarentegen een uitgesproken pluricultureel karakter – en dit over de verschillende regio's in Brazilië heen. Hiermee is zij de artistieke belichaming van de multiculturele maatschappij waarui zij is ontsproten.

periode: 6 mei – 6 augustus 2000

AFSCHIED VAN DE KEIZER

(Norbertijnerkapel)

In 1555 trekt Keizer Karel zich terug uit de actieve Europese politiek. Hij voelt zich mislukt in zijn ambitie als keizer

van het Heilige Roomse Rijk om Europa duurzaam te verenigen én te verdedigen tegen de protestanten en de islam. Het klooster La Sisle in het Spaanse San Jerónimo de Yuste, niet ver van Toledo, zal het decor vormen voor zijn laatste levensjaren. Hij heeft er alle tijd om terug te blikken op zijn leven. Het kleine Hiëronymieten-klooster wordt zijn plek van bezinning, reflectie en vrome devotie. Maar ook van ziekte, pijn en dood.

Vertrekkend van dit historische kader maken Magnum-fotograaf Carl De Keyzer en auteur-journalist Laurens De Keyzer een reportage. Twee kunstenaars – toevallig (of niet) twee De Keyzers – over de laatste levensjaren en de dood van Keizer Karel: 'Afscheid van de keizer'.

periode: 15 juli - 3 september 2000

PILLEGIFT & ENGELEN- BROOD

'Pillegift & Engelenbrood' belicht op een boeiende manier de cruciale fasen van de levenscyclus. Van zwangerschap en geboorte, over doop, seksualiteit, huwen en samenwonen, kindjes krijgen, communies en feesten, militie, ouderdom en dood, tot begrafenis en crematie. De tentoonstelling biedt zo een originele kijk op het leven in Vlaanderen tussen 1850 en nu.

periode: vanaf 15 juli 2000

HET HUIS VAN ALIJN - PROGRAMMA GENTSE FEESTEN

Het Huis van Alijn of het voormalige Museum voor Volkskunde is volop in beweging. Een andere naam, een nieuwe inhoudelijke visie.. en nu ook een verrassend Gentse Feesten-programma.

Tussen 15 en 24 juli vindt in de binnentuin van Het Huis van Alijn een kwalitatief hoogstaand muziekfestival plaats met maar liefst 25 optredens. Het programma sluit nauw aan bij de museale werking en confronteert het 'eigene' met het 'andere'.

Blikvangers zijn er genoeg. De Tsjechische Iva Bittová bijvoorbeeld. Aan haar stem en een viool heeft ze genoeg om een uniek universum te creëren. Wie haar ooit aan het werk zag, is nadien besmet met de drang om anderen te overtuigen ook eens naar deze stemkunstenares te gaan.

Of de Turkse Sükriye Tutkun – in haar land een megaster. Haar songs zijn doordrongen van nostalgie en melancholie. Wie op zoek is naar eerlijke volksmuziek met moderne arrangementen en een boodschap, moet beslist naar deze Sükriye Tutkun komen luisteren.

Van eigen bodem zijn er Roland & Wannes, twee muzikale nomaden die na jaren van omzwervingen de handen in elkaar slaan. Beide monumenten zingen en spelen hun voorliefdes over alle muzikale grenzen heen. Pakkend en grenzeloos.

Ook Vera Coomans is van de partij. In '97 domineerde ze het prestigieuze Brugges Festival. In Het Huis van Alijn is ze te zien in een dubbelprogramma met Catherine Delasalle, een Parisienne die uit de rijke traditie van het Franse chanson put.

Verder zijn er iedere avond om 23u00 gratis concerten van Koen De Cauter, Ambrozijn, Derek & Vis, Les Piliers de Cabaret, het Hongaarse kwintet Romano Drom en vele anderen.

Praktische informatie:

Françoise Vanhecke & Daan Vandewalle (15 juli om 16u00 / 200 BEF incl. koffie/gebak)

Roland & Wannes (15, 17, 18 juli om 20u30 / vvk 300 BEF)

Iva Bittová (19 juli om 20u30 / vvk 400 BEF)

Catherine Delasalle & Vera Coomans (21 juli om 20u30 / vvk 300 BEF)

Sükriye Tutkun (23 & 24 juli om 20u30 / vvk 300 BEF)

Reservering : Het Huis van Alijn T 09/2692350 – FNAC T 0900/00600

Info: Het Huis van Alijn, Kraanlei 65, 9000 Gent (B)

Tel. 09/269 23 50 - Fax 09/269 23 58

e-mail huis.alijn@gent.be

<http://museum.alijn.gent.be>

ACTIVITEITENVERSLAG 1999

KONINKLIJKE BOND DER OOST-VLAAMSE VOLKSKUNDIGEN V.Z.W.

OVERLIJDEN RENAAT VAN DER LINDEN

Op 16 maart 1999 overleed onze voorzitter Renaat van der Linden. Alomgekend en gewaardeerd laat hij een grote leemte na. De KBOV zal een nummer van "Oost-Vlaamse Zanten" geheel wijden aan zijn nagedachtenis.

HERZIENING STATUTEN EN UITBREIDING BESTUUR

De herziening van de statuten werd voorbereid en besproken. Er werd een nazicht gevraagd bij het VSDC, waarbij geen opmerkingen werden geformuleerd.

Enkele personen werden aangezocht toe te treden tot de algemene vergadering. Hierop kwam een positieve respons.

TIJDSCHRIFT "OOST-VLAAMSE ZANTEN"

In 1999 verschenen 4 nummers, zijnde 1998/3 en 4 en 1999/1 en 2.

Er is enige vertraging, te wijten aan onze pogingen om het kwaliteitsniveau van de publicatie te verhogen en aan de vertragende invloed van het werken met jaarlijks terugkerende themanummers. Het bestuur hoopt in 2000 een inhaalbeweging te doen zodat de periodiciteit hersteld wordt.

Oost-Vlaamse Zanten wordt gedrukt op 750 exemplaren. Het wordt verspreid aan 452 particuliere leden, 67 betalende abonnees (meestal openbare bibliotheken), 75 ruilabbonnementen (heemkringen, musea) en 33 gratis abbonnementen

(media, opinion leaders), de rest als losse nummer verkoop.

DOCUMENTATIECENTRUM

Onze bibliotheek, gevestigd in het Museum voor Volkskunde te Gent, was elke donderdag (van 17 tot 20 u) en elke vrijdag (van 10 tot 12 en van 14 tot 17 u) open, behalve tijdens de vakantie van 15 juli tot 15 augustus.

Er waren 312 bezoekers, 718 raadplegingen. Er werden 2.309 fotokopieën gemaakt.

Er werd een audit uitgevoerd door Prof. Van Borm. Inzake informatisering werden contacten gelegd met het VCV en de werkgroep Catalogus GENTse WETenschappelijke Bibliotheken.

LESSENCYCLI KANT

Er zijn 5 lessencycli van 10 lessen in elk van de volgende disciplines: Stropkant, Cluny, Vlaamse kant, Russische kant en Fijn bloemwerk. 74 kantwerksters werden ingeschreven. Daarnaast werden ook 10 initiatielessen gegeven aan jonge beginners.

De kantclub nam deel aan een internationale kanttentoonstelling te Hond-schoote (Frans-Vlaanderen) op 1 en 2 mei 1999.

GESCHIEDKUNDIGE BOEKENBEURS 2000

Vanaf oktober werden de voorbereidingen gestart voor de boekenbeurs die zal plaats hebben op 1 en 2 april 2000 in de Sint-Pietersabdij te Gent.

Er werden o.m. meer dan 750 folders verspreid aan vroegere deelnemers, kan-

didaat-deelnemers, heemkringen, uitgeverijen en antiquariaten.

Het deelnemingsreglement werd herzien en de taakverdeling werd besproken.

INTERNATIONAAL SPROOK- JESCONGRES "VAN KONIN- GEN EN KEIZERS"

1-4 JUNI 2000

Reeds in het voorjaar 1999 werd gestart met de organisatie van dit groots opgevat congres, dat ingericht wordt in samenwerking met de Deutsche Märchengesellschaft, de Universiteit Gent, het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen. De KBOV zorgt samen met het Museum voor Volkskunde (nu: Het Huis van Alijn) voor de randprogrammatie. De Stad Gent heeft een projecttoelage van 75.000 BEF toegezegd.

DIALECTEN IN AMBACHTEN

In samenwerking met de Universiteit Gent (Woordenboek van de Vlaamse Dialecten) werd een aanvang gemaakt met het samenstellen van een fototheek m.b.t. de ambachten schrijnwerker en meubelmaker.

WEBSITE

De KBOV kreeg een plaats in de website van Het Huis van Alijn te Gent. Deze website zal in 2000 verder ontwikkeld worden.

ALFONS DE COCK REEKS

Wegens ziekte van de auteur, Prof. Chris De Backer, is de uitgave van "Vernissen, verven en restaureren in de 18de Eeuw" uitgesteld.

PRIJS JACK VERSTAPPEN

DE KBOV bekwam een erediploma bij de toekenning van de tweejaarlijkse prijs voor Heemkunde "Jack Verstappen".

Luc Beyens

BRUSSEL IN FEEST: DE OMMEGANG EN DE MEIBOOMPLANTING

Van 5 april tot en met 4 november 2000

De Ommegang en de Meiboomplanting zijn de enige twee folkloristische feesten die vanaf hun ontstaan - de middeleeuwen - tot nu, bijna onafgebroken jaarlijks gevierd worden.

De geschiedenis van de Ommegang begon in 1348 toen, zo vertelt de legende, Beatrijs Soetkens een visioen kreeg van de Heilige Maagd om een beeld uit een Antwerpse kerk te ontvoeren en over te brengen naar de kapel van de Zavel en jaarlijks in een processie door de stad te dragen. Dit religieuze gebeuren groeide al snel uit tot een wereldlijke stoet met als hoogtepunt in de 16de eeuw het bezoek van keizer Karel, zijn zoon Filips II, en zijn zusters Maria en Eleonora aan Brussel. Het is deze stoet, samen met de religieuze processie, die sedert 1930 jaarlijks wordt opgevoerd.

Volgens de Gezellen van Sint-Laurentius zou het planten van de Meiboom teruggaan tot het jaar 1213 toen tijdens een bruiloftfeest de Brusselaars de Leuvenaars overwonnen. Ook deze folkloristische gebeurtenis zou berusten op een legende. Tussen de Petermannen van Leuven en de Sint-Laurentiusgezellen van Brussel heerst er al eeuwenlang een concurrentie om de alleenheerschappij te hebben over het planten van de Meiboom. Beiden eisen het recht op de enige echte Meiboom te planten op 9 augustus vóór 17 uur, de vooravond van de feestdag van Sint-Laurentius.

Aan de hand van historische documenten, oude en hedendaagse gravures en tekeningen, een maquette van 1935 van de Grote Markt met de Ommegang, reu-

zen en reuzenhoofden, kostuums en allerlei oude en nieuwe voorwerpen die zowel aan de Gezellen van Sint-Laurentius als aan de vereniging van de Ommegang toebehoren, wordt in de tentoonstelling *'Brussel in Feest: de Ommegang en de Meiboomplanting'* een beeld opgehangen van deze twee folkloristische feesten die gevoelig van elkaar verschillen maar elkaar toch aanvullen.

In de tentoonstelling worden doorlopend videomontages getoond van de Ommegang en de Meiboomplanting.

Het AMVB voorziet de publicatie van een boek. Er wordt aandacht besteed aan de verschillende legendes; er wordt een beeld geschetst van feestelijkheden in de 17de en 18de eeuw; de rol van de Kamers van Rhetorica wordt geanalyseerd; de reuzen worden onder de loep gelegd; enz. Het geheel wordt verlucht met vele originele foto's, waarvan verscheidene in kleur.

Praktische gegevens:

Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel

Visverkopersstraat 13, 1000 Brussel

Tel. (02) 512 42 81 - Fax (02) 502 83 21

E-mail: amvb@busmail.net

Open op maandag en van woensdag tot en met zaterdag van 10 tot 18 uur

Gesloten op dinsdag en zondag, en op 22-24/4, 1/5, 1-3/6, 10-12/6, 21-22/7, 15/8 en 1/11

Toegang gratis

Rondleidingen: 1.500 BEF (max. 20 pers.)

Speciale nocturnes voor bedrijven en verenigingen

Boek: 450 BEF

1874-1999. 125 jaar Groot Begijnhof te Sint-Amandsberg. Gent 1999, 288 p., ill. (de eerste druk is uitverkocht en de tweede druk is intussen geleverd, bestellen bij het Comité 125 jaar Begijnhof Sint-Amandsberg door overschrijving van 600 BEF + 100 BEF verzendingskosten op rekening-nummer 290-0165470-09)

Honderdvijfentwintig jaar geleden namen circa 700 begijnen van het Gentse Sint-Elisabethbegijnhof vlakbij het Rabot hun intrek in het nieuwe hof te Sint-Amandsberg. Dit was volgens de bisschop van Gent, Arthur Luysterman (p. 5-6), de aanleiding tot het uitgeven van dit boek. Het is immers een feit dat binnen afzienbare tijd de begijnen uit de maatschappij zullen verdwijnen en geschiedenis worden. Over gans de wereld verspreid zijn er momenteel nog zes in leven, zij wonen allen in België. Dit boek werd dan ook opgevat als een blijvende herinnering aan deze unieke gemeenschap ondanks de nieuwe bestemmingen die het besloten hof stilaan krijgt.

Roger Poelman, die al heel wat geschiedenis van Sint-Amandsberg op zijn palmares heeft, schetst als inleiding de problemen die de concrete uitvoering van het boek kende en duidt de Heemkundige Kring De Oost-Oudburg, gevestigd in een van de conventen, als initiatiefnemer van het project aan (p. 7-9). Verscheidene aspecten van het begijn-

hofleven worden door een waaier van auteurs behandeld. Na een interview met de huidige grootjuffrouw (door Marie-Jeanne De Smet, p. 13-16) volgt een historisch overzicht van meer dan 700 jaar geschiedenis, vanaf 1234 tot 1999 (Johan De Wit, p. 17-48), de betrokkenheid van de dominicanen bij het ontstaan en de groei van het begijnhof (Joris Hosten, p. 49-58), een kunst-historische benadering van de neogotische glasramen in de Begijnhofkerk (Aletta Rambaut, p. 59-76) en een aantal sfeerbeelden in de vorm van liederen en gedichten over begijnhof en begijnen (Johan Van Mechelen, pseudoniem voor Johan Emiel De Wit p. 10-12; en Julien De Vuyst, p. 77-104).

Alle conventen en begijnenhuizen dragen elk een eigen naam zo vermeldt Marie-Jeanne De Smet, p. 105-108. Over alle begijnen die in Sint-Amandsberg hebben gewoond werd de herkomst onderzocht (Roger Poelman, p. 109-121) en een biografisch repertorium samengesteld (Marie-Jeanne De Smet, Roger Poelman, Martin Sackx, Erik Schepens en Rudy Van den Broecke, p. 122-233). Dit repertorium is alfabetisch en vermeldt de volgende gegevens: naam en voornaam, namen van de ouders, plaats en datum van geboorte en overlijden, datum van intreding, kleding en steedsel, naam van huis of convent waar ze verbleef, specifieke functie in het begijnhof en bijzondere vermeldingen. Volledigheidshalve werd

er tevens een lijst opgemaakt van uitgetreden begijnen (Marie-Jeanne De Smet, p. 235-240). Ook de wereldlijken overleden in het Hof werden chronologisch opgenomen (1874-1959) (Nicolas Mazeure en Erik Schepens, p. 241-270). Diverse culturele verenigingen, begaan met de toekomst van het domein, bevolken momenteel het begijnhof. Twee ervan, namelijk de vzw Begijnhof Sinte-Elisabeth te Sint-Amandsberg (opgericht in 1924- Lieven Decaluwe is de huidige voorzitter, p. 271-278) en Vrienden van het Groot Begijnhof van Sint-Amandsberg vzw (opgericht in 1972- huidige voorzitter is Hubert De Vos, p. 279-286), worden op de laatste bladzijden van het boek aan de lezer voorgesteld.

Beatrix Baillieul

Tineke De Pauw, Jacques Van Keymeulen en Vicky Van Den Heede

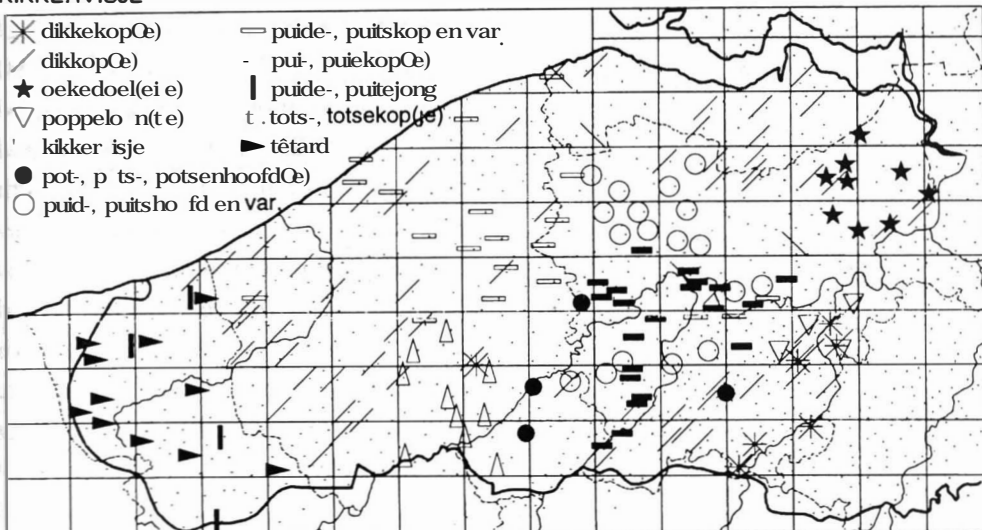
Woordenboek van de Vlaamse Dialecten III, 2 'Land- en Waterfauna. Zoogdieren, Vissen en andere Waterorganismen, Reptielen, Amfibieën, Insecten en andere kleine beestjes'. Gent-Tongeren, Michiels, 1999.

Het WVD is een thematisch opgezet dialectwoordenboek (met alfabetische registers), dat sedert 1972 aan de Vakgroep Nederlandse Taalkunde van de RUG wordt samengesteld.

Met de publicatie van de WVD-aflevering over Land- en Waterfauna in 1999 zijn alle benamingen voor de wilde dieren in de dialecten van Frans-, West-, Oost- en Zeeuws-Vlaanderen in een woordenboek verzameld. In 1996 verscheen immers al de aflevering over de dialectwoorden voor de vogels (Van Den Heede en Van Keymeulen, WVD III,1 'Vogels'). De nieuwe aflevering telt XLII + 313 blz., 120 woordkaarten en 73 illustraties; de aflevering over de vogels bevatte XXXVIII + 277 blz., 130 woordkaarten en 79 illustraties. De manier waarop de woordenschat wordt gepresenteerd, wordt duidelijk gemaakt door het hierbij afgedrukte lemma (= woordenboekartikel).

De dialectwoordenschat m.b.t. de dierenwereld is enorm. Voor de fauna als geheel zijn er 613 lemma's geschreven (land- en waterfauna 329 lemma's + vogels 284) op in totaal 456 blz.; er zijn 250 woordkaarten gepubliceerd en de registers bevatten vele duizenden trefwoorden. De gegevens zijn verzameld bij een 800-tal vrijwillige medewerkers, die mondeling of schriftelijk aan enquêtes hebben meegewerkt. Bij dat zgn. 'eigen materiaal' is dan het 'vreemde materiaal' gevoegd, d.w.z. de dialectwoorden die uit oudere enquêtes of uit reeds bestaande dialectwoordenboeken of uit tijdschriftartikelen zijn gehaald. Het is immers de bedoeling van het WVD om de volledige dialectwoordenschat van 1880 tot nu in één woordenboek onder te brengen.

KIKKERVISJE

De ervaring van de redactie heeft geleerd dat de woordenschat voor de natuur zeer sterk op de terugweg is. Het was vrij moeilijk om mensen te vinden die bv. nog de verschillende soorten vinken of lijsters uit elkaar kunnen houden en er de oude dialectbenamingen voor kennen. De jeugd leert de namen voor de dieren op school; bij de oudste generatie dialectsprekers treden er grote verschillen op wat kennis betreft: stedelingen kennen in het beste geval pakweg 10 dialectwoorden voor dieren; boeren op het platteland ongeveer 50 à 60. De redactie is dikwijls te rade moeten gaan bij 'specialisten': bv. oude vogelvangsters, die soms tot meer dan 100 vogels uit elkaar kunnen houden; oude hengelaars, die soms nog tientallen visbenamingen kennen enz. Het gedeelte over de zeefauna en de strandorganis-

men in WVD III,2 is van de hand van Roxane Vandenberghe, die aan de hele kust oude zeevissers mondeling heeft ondervraagd.

Over afzienbare tijd zal het grootste gedeelte van de dialectbenamingen i.v.m. de dierenwereld - waarvan de meeste eeuwenoud zijn - definitief tot het verleden behoren en zullen de WVD-afleveringen over de fauna historische woordenboeken geworden zijn.

WVD III, I 'Vogels' kost 800 fr.; WVD III,2 'Land- en Waterfauna' kost 900 fr. Beide boeken kunnen besteld worden bij Drukkerij G. Michiels, nv. Industriezone Overhaem, Rietmusweg 96, 3700 Tongeren. (tel. 012/231325; fax 012/391552)

J. Van Keymeulen

Een eeuw dagelijks leven

De voorbije eeuw biedt een schat aan bruikbaar materiaal. Alleen al met de talrijke beschikbare foto's over alle aspecten van het leven kunnen bibliotheken gevuld worden. Na het succes van de zuivere kroniekboeken in krantenstijl proberen anderen op dat basisstramien voort te borduren.

In dit boek van 168 pagina's wordt getracht om naast de kroniekelementen, die zelfs nog verder worden ingekort tot het systeem van internationale en nationale nieuwshoofdlijnen, meer achtergrondinformatie te bieden om tot een algemeen begrip van de evolutie van deze eeuw te komen. De behandelde elementen zijn gemakkelijk plaatsbaar zoals werk, wonen, voeding, budget, kleding, vervoer, de economische toestand, de werkgelegenheid, de oorlog, ontspanning en onderwijs. In periodes van 14 tot 20 jaar wordt voor elk van deze thema's de evolutie geschetst. Veel aandacht gaat hierbij naar hoe de modale Belg evolueerde in zijn woon- of eetgedrag tijdens deze eeuw, zoals de verspreiding van het vegetarisme en de fast food, wat ooit in de jaren 1920 begon als simpele frituur waar men friet met mayonaise of mosterd kon kopen, wat men thuis at of buitenshuis. De evolutie van ons transportgedrag is natuurlijk ook een dankbaar onderwerp: van fiets

tot autofile anno 1999 met voor een aantal jaren de toen best verkochte auto's. U kan dan ook te weten komen dat in 1908 de meest voorkomende auto's op de Belgische wegen de Dion Bouton en de Germain waren met elk 389 stuks en dat er van de nationale autotrots Minerva toen 96 exemplaren te zien waren. Door het doortrekken van de evolutie van de 20ste eeuw tot in 1999, en door die afstandelijk weer te geven, wordt vooral in het laatste hoofdstuk de reflectiegedachte gestimuleerd.

Bij leven en welzijn. Een eeuw dagelijks leven in België (Tielt, Lannoo, 1999 - ISBN 90 209 3925 4) van **Marie-Anne Wilssens** is een geslaagd historisch journalistiek werk met ruime aandacht voor iconografische ondersteuning bij elk item. Als een van de diverse eeuw-overzichten mag het zich door de combinatie van beperkte hoofdlijnen, goede iconografie en op de herkenbaarheid gerichte syntheseseteksten tot de beste in het genre rekenen met de impact op het dagelijks leven als centrale leidraad.

Harry Van Royen

Belgische Circussen uit Vilvoorde

Studiewerk verrichten rond de circussen die ooit in België gewerkt hebben is geen eenvoudige opdracht. Het kan vrijwel niet tot stand komen zonder een beroep te doen op archivalia die nog bij

de familie zitten. Alle op deze manier verzamelde stukken is zoals het samenbrengen van puzzelelementen. Een nieuwe collectie werd aangelegd rond de circussen van de familie Semay, waarvan een gedeelte reeds in het circusarchief van André De Poorter terecht gekomen was. In een combinatie van deze stukken en met wat nog bij andere familieleden kon gevonden worden wordt de carrière van dit circus met Vilvoordse roots (en wintercafé) overlopen. Aanvullend wordt ook de reclame voor ça-va seul producten, dat zijn fabriek in Vilvoorde had, in de jaren 1950 via een ingehuurd circus bekeken evenals het in Vilvoorde ontstane en twee jaar rondgetoerde circus Bux, wiens grondlegger ooit nog gewerkt heeft voor het circus Semay.

De Belgische Circussen Semay, Ca-va seul en Bux (Nieuwkerken, Het Streekboek, 1999 - ISBN 90 76495 02 5) is een verdienstelijke poging om vanuit een lokaal gegeven (circus afkomstig uit) de route(s) en het programma van deze circussen te willen reconstrueren.

Harry Van Royen

Elitevermaak 16e-18e eeuw

Het ontspanningsleven van de betere klassen biedt uiteraard meer mogelijkheden tot onderzoek dan dat van de laagste sociale klassen. Wat dacht u van de ontwikkeling van het tennisspel aan de Italiaanse hoven, of de kunst van het

hogeschoolrijden. Natuurlijk zijn er verteerderbaarder dingen als hoe men in die tijd naar het ontspanningsleven van de betere klassen aankeek. Of afkeurde, want afbeeldingen van dansende paren werd door moraliserende predikanten als even snel tot zedelijk verval leidend beschouwd als het uitvoeren van de dansdaad zelf. De jacht beoefenen of theaterstukken bekijken viel dan blijkbaar veel beter mee. Het meest onschuldige vermaak was natuurlijk de aandacht die men kon besteden aan het zomerverblijf, de tuin en de siermeubelen, allen elementen waarin de echte levensgenieter zich tomeloos in kon uitleven, en eventueel zelfs zijn fortuin aan kon verkwisten. Die siermeubelen bleken dan nog niet zo onschuldig te zijn als ze eruitzagen; de emblemen, voorstellingen en kunstzinnige details vertelden een verhaal en vormden op zich ook een bron van onderlinge rivaliteit om de beste en de mooiste kunstkasten. Intellectuele ontspanning kon verder nog via de beoefening van de poëzie of de ontleding van de satires van Molière.

Vermaak van de elite in de vroegmoderne tijd (Hilversum, Verloren, 1999 - ISBN 90 6550 072 3) biedt in 313 pagina's verschillende bijdragen rond de hierboven aangehaalde diversiteit van ontspanningsmogelijkheden waarvan de betere sociale klassen konden genieten.

Harry Van Royen

Virginie Lovelings Schoolstrijd

De 19de eeuwse schoolstrijd kende vooral in het laatste kwart van die eeuw een belangrijk polarisatiehoogtepunt waarin beide zijden een zware confrontatie aangingen. In haar roman *Sophie* kloeg Virginie Loveling de schoolstrijd in het algemeen en zeker op het Nevelse platteland aan. De heruitgave door het

Liberaal Archief (Gent, 1999 - ISBN 90 74791 12 3) werd niet alleen naar moderner Nederlands vertaald, maar ook door Daniël Vanacker voorzien van een 41 pagina's tellende inleiding op deze problematiek binnen de familie Loveling-Fredericq. Als tijdsdocument is het zeker verdienstelijk om dit weer voor een ruim publiek beschikbaar te maken.

Harry Van Royen

ONDERZOEK

De adellijke familie du Faing speelde meerdere eeuwen een belangrijke rol in zowel de Gentse stedelijke als Spaanse overheidsadministratie. In het kader van een studie over het goederenbeheer van deze familie tijdens de 18e eeuw ben ik op zoek naar de veilingscatalogus van de bibliotheek van Lambertine Lamoraldine Thérèse du Faing (1708-1786), gehuwd met Eugène de Lannoy de la Motterie. Na haar overlijden werd de omvangrijke bibliotheek van de *comtesse de Lannoy* openbaar verkocht. Een catalogus verscheen bij de Gentse druk-

kers 'L en P. Le Maire' (F. VANDER-HAEGHEN, *Bibliographie gantoise*. Gand, 1865, deel 4, p. 228; nr. 6625). Wie weet waar ik een exemplaar van dit drukwerkje (*Catalogue d'une belle collection de livres délaissées par feu la comtesse de Lannoy*) uit 1786 kan terugvinden?

Lambrecht Thijs
Brugsesteenweg 181
8740 Pittem
tel. 0478/231781
e-mail: Lambrechtthijs@hotmail.com

SUMMARIES

Harlinda Lox

The narrative culture that evolved around the popular character of Emperor Charles V is largely part of an internationally spread and inventoried canon of popular culture. Behind the seemingly simple fairy tales in which Emperor Charles V, on his way somewhere in Flanders, plays the main part, complex processes are at work. These include narrative acculturation via boundary-crossing oral and written channels as well as a complex tradition history of narrative patterns, motives and contaminations. The very credible one liners and words of wit that have been put into Charles' V mouth can also be found in other narratives, where they are spoken by other rulers. Even the anecdotes that allude to Charles' personal vices and pleasures are part of an international tradition. In this article, the Flemish popular narratology is put under the spotlight by analysing the character of Charles V in the narratives. The analysis of the images and myths around Charles V reveals some very surprising aspects of the 'popular' emperor: the miraculous affinity between Charles V and the dumb devil or the personified Death; the wandering emperor and the wandering Christ and Saint Peter; the parallel identity between Charles V and popular rulers in foreign narratives, such as King John, Frederic II the Great, Joseph II and Matthias Corvinus. The author of this

article points out the underlying metaphysical, historical, aesthetic, (im)moral, erotic and genre-typological tensions in the tales of Charles V.

Bert Van Elsacker

Christoffel van Essens' publication 'Den vermakelycken dagh van een christen-mensch' is an early example of an emblematically inspired religious collection of poems that were written in popular language and adapted for a less literate audience. The first person narrator interprets subjects from the reader's environment in a spiritual-emblematic fashion. His example is to encourage the readers to improve their spiritual life. The emphasis on the necessity of individual spiritual exercise is linked with a pessimistic view on society. With this collection of poems Van Essen contributed to the contrareformatory rechristianising movement. This was entirely in line with the militant religious culture of the Antwerp urban elites, with whom Van Essen had several contacts.

Anje Van Biesen

The years between 1890-1914 were the heyday of fairground entertainment. The fairground as we know it today is in many ways shaped by the way it was at the turn of the century. Fairground attractions fulfilled the role of a communication medium for the illiterate. In an era of growing industrialisation, colonisation and scientific development

there prevailed a climate of pursuing to broaden the human horizons. The show people were eager to follow this trend. As a consequence, the numerous musea in the Saint Peter's Square in Ghent, the shows of the cinematographers and the performances in the circuses and the fairground theatres obtained an educating and popularising value. From their patronising vision the bourgeoisie and the urban middle classes recognised the popular fairground and even became part of the audience. The character and decorations of the fairground booths were adapted to the needs of a new age. The Belle-époque, industrialisation and the social relationships were reflected on the Saint Peter's Square in Ghent.

More than ever the Ghent Half Lent Fair was a child of its time.

Gertie Brouwers

With 'Nen Belgischen Leeuw' by David Marnet the theatre company Raamtheater did their first performance on February 15 1978. It aimed to be a company that was different from the others, with its own distinctive character that would react against the meek Antwerp theatre companies of that time. The Raamtheater has grown into a professional company that plays in two theatres. It is a company that has always went its own way despite all difficulties, a company with an eventful history.

Auteurs

Baillieul Bea, Kogelstraat 73, 9030 Gent

Beyens Luc, Vinkendal 32, 9031 Drogen

Braekman Willy, Eeklostraat 69, 9030 Gent

Brouwers Gertie, Arthur Goemaerelei 99, 2018 Antwerpen

Dhaene Sylvie, Huis van Alijn, Kraanlei 65, 9000 Gent

Huys Paul, Deinse Horsweg 18, 9031 Gent (Drogen)

Lox Harlinda, Vakgroep Duits RUG, Blandijnberg 2, 9000 Gent

Van Biesen Anje, Ruggelveldlaan 652, 2100 Antwerpen (Deurne)

Van Elsacker Bert, Zomerstraat 58 a - 1050 Elsene

Van Keymeulen Jacques, Vakgroep Nederlandse Taalkunde, RUG, Blandijnberg 2, 9000 Gent

Van Royen Harry, Vooruitgangstraat 39, 9220 Hamme

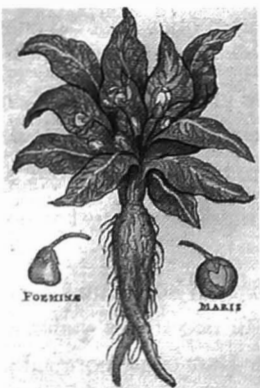

Méér dan 1400 bladzijden
300 kleurenfoto's
250 zwart-wit illustraties

2e DRUK

COMPENDIUM VAN RITUELE PLANTEN IN EUROPA

Marcel DE CLEENE
Marie-Claire LEJEUNE

✿ **Botanisch**

*volksnamen, vindplaats,
beschrijving*

✿ **Gebruik**

*kruidengeneeskunde, volksremedies,
cosmetica, landbouw, industrie,
ambachten, huis, tuin en keuken*

✿ **Cultureel**

*rituelen, mythologie, symboliek, magie,
volksgebruiken, volksgeloof,
sprookjes, sagen, legenden*

Het meest doorwrochte naslagwerk
over planten
in hun culturele context

Een uniek naslagwerk

Er bestaat geen modern overzichtswerk over de rol van planten in de mythologie en in religieuze en profane rituelen en de daarvan afgeleide symboliek. Dergelijke informatie is in de vakliteratuur erg versnipperd: ofwel wordt één bepaalde groep planten besproken, zoals bijbelse planten, hallucinogene planten, ofwel planten met enige (vaak lokale) volkskundige waarde. Bovendien is men doorgaans botanisch niet kritisch genoeg (om welke plant gaat het nu precies?).

Dit werk is gebaseerd op een uitgebreide literatuurstudie en aanwijzingen afkomstig van bibliothecarissen, historici, etnologen, archeologen, antropologen en medici. De auteurs kozen voor rituele planten die inheems of ingeburgerd zijn in Europa (bv. de Linde en de Roos), of die uitheems zijn, maar in Europa toch op één of andere manier ritueel worden gebruikt (bv. Mirre, Wierook en Rijst).

Het boek brengt een wetenschappelijk verantwoord overzicht vna de kennis van rituele planten door de eeuwen heen, vanuit een breed perspectief, met een kritische blik op de juistheid van de vermelding van de plantensoorten in de literatuur, en dit alles in een begrijpelijke taal, maar met ruime referenties voor degenen die het terrein verder willen verkennen.

Het is belangrijk om in deze tijd van grootschalige miskennis van de natuur even stil te staan bij de oeroude verbondenheid van de mens met de natuur, en met het plantenrijk in het bijzonder, en er de diepere betekenis van in te zien.

Een schat aan antwoorden op de ingeboren angst van de mens om de greep op zijn eigen leefwereld te verliezen

Dit compendium bevat meer dan honderd hoofdstukken over kruiden, struiken en bomen die een rol hebben gespeeld of nog steeds spelen in een of ander ritueel. Veel zaken die voor de mens van de 21ste eeuw normaal lijken hebben ooit een veel diepere betekenis gehad. Weinig mensen beseffen dat veel van onze gewoontes gegroeid zijn uit eeuwenoude rituelen of zaken met een grote symbolische waarde voor onze voorouders.

Technische gegevens

17x24 cm • 1440 blz. met uitgebreid voetnoten- en bibliografisch apparaat en een register met duizenden trefwoorden • 314 vierkleurenproducties • 250 zwart-wit lijntekeningen • gebonden, harde kaft met linnen en goudopdruk in een stevig foedraal in vierkleurendruk. Vormgeving: Aanzet vc, Gent • Druk: New Goff nv, Gent-Mariakerke

PRIJS: 4.950 BEF / 123 e

UITGAVE: Uitgeverij Stichting Mens en Cultuur, Maaltebruggestraat 288 . 9000 Gent

Tel. (09) 245.37.43 • Fax (09) 245.37.44 • E-mail:

arnold.eloy@skynet.be • www.smk.be

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL: ISBN 90-72931-80-7